

Vicenç Llorca

ENTENGUEM-NOS
PER AMOR

EDITORIAL BARCINO · MIRADES

**ENTENGUEM-NOS
PER AMOR**

Vicenç Llorca

ENTENGUEM-NOS PER AMOR

EDITORIAL BARCINO · MIRADES

Mirades, 7

Primera edició: setembre de 2025

© del text, Vicenç Llorca, 2025

© de la versió en català actual dels versicles del *Llibre d'amic i amat*,
Sebastià Alzamora, 2016 i 2025

© de l'edició dels versicles originals del *Llibre d'amic e amat*,
Albert Soler i Joan Santanach, 2016

© de la il·lustració de la coberta, PhotoStock-Israel / Alamy Stock
Photo

Reservats tots els drets d'aquesta edició:

Editorial Barcino, SA

Carrer dels Almogàvers 214, 08018 Barcelona

www.editorialbarcino.cat

Edició núm. 921

Dipòsit legal: B 12940-2025

ISBN: 978-84-16726-49-3

Correcció de l'original: Maria Toldrà

Correcció de proves: Natàlia Cerezo

Disseny de la coberta: Duró Studio

Disseny de l'interior: Tono Cristòfol

Preimpresió: Meritxell Carceller

Impressió: Gràfiques Ortells, SL

TAULA

Pròleg	13
Lectures epifàniques	13
«Dementre que Nastàsia estava a la finestra...».....	15
Ésser en vida ermitana.....	17
Una obra fundacional de la poesia catalana.....	20
Llull a la platja	24
Foll per amor	27
 Entenguem-nos per amor.	
Assaigs lírics sobre el <i>Llibre d'amic e amat</i>	29
U	30
Dos	32
Tres	34
Quatre	36

Cinc.....	38
Sis	40
Set.....	42
Vuit.....	44
Nou	46
Deu.....	48
Onze	50
Dotze	55
Tretze	58
Catorze	60
Quinze	62
Setze.....	64
Disset.....	66
Divuit	68
Dinou	71
Vint	73
Vint-i-u.....	75
Vint-i-dos	78
Vint-i-tres	80
Vint-i-quatre	82
Vint-i-cinc	84
Vint-i-sis	86
Vint-i-set.....	88
Vint-i-vuit.....	90
Vint-i-nou.....	94
Trenta	96
Trenta-u	98
Trenta-dos.....	100

Trenta-tres.....	102
Trenta-quatre	105
Trenta-cinc.....	107
Trenta-sis.....	109
Trenta-set	111
Trenta-vuit	113
Trenta-nou	115
Quaranta.....	117
Quaranta-u	119
Quaranta-dos	121
Quaranta-tres	123
Quaranta-quatre.....	125
Quaranta-cinc	127
Quaranta-sis.....	129
Quaranta-set	131
Quaranta-vuit	134
Quaranta-nou	137
Cinquanta.....	139
Cinquanta-u.....	141
Cinquanta-dos	143
Cinquanta-tres	145
Cinquanta-quatre.....	148
Cinquanta-cinc	150
Cinquanta-sis	152
Cinquanta-set	154
Cinquanta-vuit.....	156
Cinquanta-nou	158
Seixanta.....	160

Seixanta-u	162
Seixanta-dos	165
Seixanta-tres	167
Seixanta-quatre.....	169
Seixanta-cinc.....	171

*Cantava l'ocell en lo verger de l'amat. Venc
l'amic, qui dix a l'ocell: —Si no ens entenem per
llenguatge, entenam-nos per amor, car en lo teu
cant se representa a mos ulls mon amat.*

RAMON LLULL

*Fora dels llibres sagrats jo no recordo
haver llegida poesia mística més alta i que
entràs més esbalaïdora i sobiranament
lluminosa en la meva ànima.*

JACINT VERDAGUER

*Dels qui en vulgar parlaren sobirà,
—Oh Lull! Oh March!—*

J. V. FOIX

PRÒLEG

Lectures epifàniques

Al llarg de la nostra vida, es produeixen lectures que no són com les altres. Es distingeixen perquè, després de fer-les, la transformació del nostre jo esdevé total, absoluta. Són lectures epifàniques, reveladores d'una profunditat de sentit que il·lumina la nostra ànima fins al punt de fer-la créixer. Les obres que les susciten representen més que un cànon personal: formen part de nosaltres mateixos, són nosaltres mateixos. Aquestes lectures es recorden tota la vida i, encara que es dilueixin els detalls d'allò llegit, sentim que viuen en el nostre interior a través de frases, metàfores, versos, personatges...

Mentre cursava el batxillerat, vaig quedar impactat per la descoberta de Ramon Llull. Em va semblar una figura gegantina que es correspon a la definició de

geni, és a dir, algú que desborda els límits de la pròpia literatura i de la pròpia vida: un jo destinat a crear noves realitats. El fet que, juntament amb la llengua de cultura del moment, el llatí, Ramon Llull triés en ple segle XIII també el català com a camí de creació, va fer que la nostra llengua prengués impuls com a vehicle de literatura i cultura per primera vegada i en múltiples disciplines. La motivació no era estrictament estètica, sinó sobretot didàctica: la literatura significava per a Llull una ruta cap a Déu. I hi va dedicar la vida amb la singular idea de bastir una *Ars magna* que demostrés principalment dues coses: que Déu existeix i que el vertader déu és el cristià.

Les conseqüències d'aquest propòsit són múltiples. M'acabo de referir a l'impuls de la llengua catalana com a llengua de cultura amb la invenció de nombrosos vocables per expressar noves realitats en llengua vulgar. A més, cal sumar-hi l'interès pel coneixement de les llengües que el va dur a fundar un monestir amb aquest objectiu a Miramar. La senzillesa de la vida cristiana, inspirada en l'exemple de Jesucrist, va tenir també conseqüències religioses, com la influència sobre el moviment de la *devotio moderna* a partir del segle XIV i, especialment, sobre el llibre *De imitatione Christi*, que va representar una font d'inspiració important per a la reforma protestant posterior. O l'influx en la història de la filosofia, especialment a través de l'aplicació lògica de la seva *Ars magna*. En aquest punt, Llull va ser

l'original creador d'una art combinatòria que permetia la deducció lògica de tot el saber. Llull, un precursor de la informàtica? En qualsevol cas, la idea d'un sistema lògic de pensament va influir poderosament en filòsofs i pensadors posteriors com Nicolau de Cusa, Giordano Bruno o Gottfried Wilhelm Leibniz. I, és clar, en la tradició literària, com s'observa tot seguit.

«Dementre que Nastàsia estava a la finestra...»

D'entre les meves primeres lectures lul·lianes, hi ha el fragment del *Romanç d'Evast e Blaquerna* en què Nastàsia mira per la finestra i veu passar el seguici d'una núvia molt bella. Crida la seva filla, Natana, perquè gaudeixi de la visió d'aquella imatge tan plaent, amb «bornadors, joglars qui cantaven e sonaven instruments e hòmens qui ballaven» mentre feien honor a la donzella. Tanmateix, mentre Natana s'hi acosta, passa «un cors que hom portava soterrar a l'església». Natana fa avinent a la mare el dolor de la vídua: «veets vós com gran dolor ha aquella dona qui ha perdut son marit?» Nastàsia s'aparta de la finestra i fa apartar-ne Natana per tal que «no veés lo plor ni la dolor que la dona menava».

L'escena, pertanyent al *Llibre II: De religió*, és prodigiosa. En poques línies, Llull contraposa l'alegria

al dolor, el seguici nupcial al funeral, i exemplifica didàcticament, si més no, tres tòpics literaris. Al de la *vita brevis*, s'afegeix el de la *vanitas vanitatis* i el del *memento mori*. Tot és en va perquè la mort és inevitable. Viviu, doncs, més enllà de les aparences i el culte al jo per abastar uns ideals més alts.

Cal recordar que Blaquerna ja ha abandonat els pares i cerca, mentre erra per boscos i camins, l'ideal de la seva vida: servir Déu. Endebades els pares del protagonista, Evast i Aloma, han intentat dissuadir-lo de múltiples maneres, entre elles, quan tenen la intenció de casar-lo amb Natana, amb el vistiplau de Nastàsia i la complicitat d'Aloma. No tan sols Blaquerna segueix el seu camí, sinó que, com es llegeix en el fragment, Nastàsia no pot convèncer la seva filla d'abandonar el seu desig de deixar la vida terrenal i dedicar també la seva vida a Déu. Natana acaba ingressant en un convent de monges. Lulll persegueix un objectiu: convèncer el lector que la vida religiosa és la vertadera, per sobre de les frivolitats de la vida mundana. I expressa la idea a través de la prosa literària amb la construcció d'una escena que sobta tant per la seva modernitat —la perspectiva des de la finestra situa l'acció en un espai urbà— com per la bellesa narrativa.

Va ser ja a la universitat, mentre cursava l'assignatura de literatura medieval amb la doctora Lola Badia, que vaig llegir el *Llibre d'Evast e Blaquerna*

sencer a través de l'edició de Maria Josepa Gallofré —amb pròleg de la mateixa Lola Badia— pertanyent a la col·lecció «Les Millors Obres de la Literatura Catalana», popularment coneguda com la MOLC. Tinc datada la lectura de finals del 1985, és a dir, ara fa tot just quaranta anys. Les anotacions amb llapis i els subratllats que vaig fer-hi aleshores em permeten dues coses: reconstruir ràpidament les conclusions de lectura a què vaig arribar i constatar el gran impacte que em va produir assumir no ja fragments, sinó la totalitat de l'obra. Això es fa especialment evident en el *Llibre d'amic e amat*, en què els comentaris a les vores de les pàgines es multipliquen i els subratllats marquen un cànon personal demostrant que, en efecte, la lectura ha perdurat en mi tot aquest temps, evidenciant allò que he definit al començament com a lectura epifànica.

Ésser en vida ermitana

El *Llibre d'amic e amat* es troba inclòs dins el llibre V de l'obra, intítulat *De vida ermitana*. La dedicació a la vida religiosa ha portat Blaqueria a aconseguir el seu somni: arribar a papa per tal de «servir Déu» i «ordenar lo món». Un cop assolit l'objectiu, decideix renunciar al papat per tal de dedicar la vida completament a Déu: «Blaqueria papa envellí e remembrà lo

desig que solia haver d'ésser en vida ermitana [...]». D'aquesta manera, renuncia novament al seu estatus per tal de fer vida ermitana, dedicada per complet a l'adoració de Déu. Llavors rep la visita d'un ermità que viu a Roma i que li demana un llibre perquè la resta d'ermitans pugui disposar d'un model de comportament. Blaquerna prega a Déu que «li demostràs la manera e la matèria» del llibre. Amb aquest comentari, Llull demostra la plena consciència literària de l'obra: la manera, és a dir, l'estil, el gènere, la formalització. I la matèria, és a dir, el contingut. Així, mentre Blaquerna practica un exercici d'ascetisme, descobreix que la força de l'amor s'expressa en la relació amb què l'amic ama completament son amat. Llull ho explica així:

Dementre que Blaquerna plorava e adorava e en la sobirana extremitat de ses forces havia pujada Déu sa ànima, que el contemplava, Blaquerna se sentí eixit de manera per la gran fervor e devoció en què era e cogità que força d'amor no segueix manera quan l'amic ama molt fortment son amat. On, per açò, Blaquerna fo en voluntat que fes *Llibre d'amic e amat*, lo qual amic fos feel e devot cristià e l'amat fos Déu.

Un cop té la idea i el títol del llibre, falta encara el model literari. Llavors recorda com, en una ocasió,

una persona de fe musulmana li va explicar que alguns dels homes religiosos més apreciats entre els sarraïns són els «sufies», que tenen «paraules d'amor e exemples abreujats e que donen a home gran devoció». L'exposició de les paraules fa pujar l'enteniment amunt i, en aquest moviment, es multiplica i puja també la voluntat en devoció. Li diu a l'ermità que se'n torni a Roma i que aviat li farà arribar el llibre per fer augmentar el fervor i la devoció dels ermitans. I així Blaquerna comença a escriure el llibre, «lo qual departí en aitants verses com ha dies en l'any». Cada versicle a la manera bíblica —«vers»— és suficient per contemplar tot un dia Déu, segons l'*Art de contemplació* amb què tanca el *Llibre de vida ermitana* i l'obra.

Llull anomena cada «vers» metàfora moral i n'escriu 366, una per cada dia de l'any, inclòs el de l'any de traspàs. La síntesi de la metàfora requereix una lectura atenta, ja que abasta a la relació humana amb la divinitat i, per tant, tracta d'expressar de vegades el misteri, l'inexplicable. Tot un viatge a la literatura mística que troba un dels seus referents originaris en el *Càntic dels Càntics* bíblic i, més tard, es desenvolupa a través d'obres com el *Cántico espiritual* de sant Joan de la Creu. La metàfora remet a l'analogia de sentits, de manera que, en certa mesura, estem davant l'origen de l'anomenada poesia simbolista que prendrà plena consciència com a tal ja en el segle XIX. Només que, a la contemporaneïtat, la creença que el símbol és un

pont que acosta l'ànima humana a Déu s'esvaeix i els poetes s'enfronten a conceptes com el no-res i el buit.

Una obra fundacional de la poesia catalana

La consciència literària de crear «metàfores» i que aquestes, tot i que no es tracti de versos escandits, es defineixin formalment com a versos en prosa, seguint el model dels versicles bíblics, fa que es pugui afirmar que el *Llibre d'amic e amat*, escrit vers el 1283, és una obra fundacional de la poesia catalana, una de les seves pedres angulars. A això hi contribueix el fet d'escriure sota la consciència de la tradició bíblica, la pràctica de la literatura mística sufí i els recursos expressius de les convencions de la poesia trobadoresca, que Llull coneixia perfectament, ja que, de fet, es definia com un trobador de Déu. Més enllà dels cançoners que recollien les composicions poètiques dels trobadors en occità, el *Llibre d'amic e amat* es presenta com una obra en català perfectament estructurada i desenvolupada amb una idea estètica i ètica coherent de principi a fi. Més tard, el mateix autor escriuria en vers, i en clau autobiogràfica, les seixanta-nou estrofes que componen el *Desconhort* (1295) i les catorze del *Cant de Ramon* (1300).

Segles més tard, a finals del XIX, Jacint Verdaguer recrea en poemes els versicles lul·lians a *Perles del*

**ENTENGUEM-NOS
PER AMOR**

**ASSAIGS LÍRICS SOBRE EL
*LLIBRE D'AMIC E AMAT***

U

[4] L'amic plorava i deïa: —Quan s'esbandiran les tenebres d'aquest món, perquè s'esborrin els camins infernals? I quan arribarà l'hora en què l'aigua, per la seva naturalesa, ascendeixi, en lloc de descendir com té per costum? I els innocents, quan seran més que els culpables?

Plorava l'amic e deïa: —Tro a quant de temps cessaran tenebres en lo món, per ço que cessen les carreres infernals? Ni l'aigua, que ha en costuma que decórrega a enjús, quan serà l'hora que haja natura de pujar a enús? Ni els innocents, quan seran més que els culpables?

El que abans eren tenebres ara és aquesta sensació de caos i confusió instal·lada en les nostres vides com un hoste insòlit, com una foscor disfressada paradoxalment de transparència. Comprenc el teu plor, amic, perquè desitjo com tu el dibuix de nous camins que duguin llum al món. Perquè crec, com tu, que no tot és pluja, sinó també aigua que s'enlaira a la recerca de l'amplitud del cel, estranys rius que puguen des del nostre cor cap a l'oceà de l'esperança.

Estic convençut, amic, que hi ha més innocents que culpables a la terra, perquè la pietat és el motor de la humanitat. Tanmateix, hi ha la guerra, la set de devastació que plana sobre nosaltres, al costat de nosaltres, dins de nosaltres com aquells camins infernals que dius. Hi ha l'absurda destrucció de les meravelles naturals del planeta. Hi ha l'intent de l'alienació mental a través de noves drogues com l'ús pervers de la tecnologia... Uns pocs culpables assassinen la memòria de molts innocents! I els seus serfs ens encadenen amb cordes invisibles a través de les pantalles i les seves xarxes.

Quan serà el dia que aprendrem de la generositat i del perdó? Quan serà el dia que cercarem només la puresa de la nostra innocència?

DOS

[7] Va voler saber l'amat si l'amor del seu amic era perfecte, i li va preguntar en què consistia la diferència entre la presència de l'amat i la seva absència.

Respongué l'amic: —En ignorància i oblit, en coneixement i record.

Temptà l'amat son amic si amava perfectament e demanà-li de què era la diferència que és entre presència e absència d'amat.

Respòs l'amic: —D'ignorància e oblidament, e coneixença e remembrament.

Existeix l'amor perfecte? Sí, però aquesta perfecció només podria ser assumida per un ésser absolut, Déu, l'amat. Què ens queda, amic? El desig d'estimar plenament, fins allà on el nostre cor sàpiga i pugui. Podem viure un amor perfecte? No ho sé, però en tot cas podem experimentar-lo en moments puntuals de presència de l'amat en nosaltres. La seva absència ens condueix, amic, com molt bé respons, al territori de la ignorància, a la deixadesa existencial de l'oblit.

Amat, cal que ens coneguem a nosaltres mateixos per conèixer-te i tornar-te al cor, tornar al sentit originari del verb *recordar*.

Passen els anys amb alternances d'absències i presències de l'amat. I, tanmateix, l'afany d'estimar amb completesa persisteix.

TRES

[13] —Digues, foll d'amor, qui és més visible: l'amat en l'amic o l'amic en l'amat?

Respongué dient que a l'amat se'l reconeix pels seus amors, i a l'amic, pels sospirs, i els plors, i els treballs, i els dolors.

—Digues, foll per amor, e qual cosa és pus visible: o l'amat en l'amic o l'amic en l'amat?

Respòs e dix que l'amat és vist per amors, e l'amic per sospirs e per plors e treballs e dolors.

Definir-se foll per amor és presenciar la lucidesa de l'amor en el nostre jo. Perquè sense amor, no es pot viure. Ell ens impulsa més enllà d'un mateix per reconèixer l'altre i arribar així al *nosaltres*.

I el *nosaltres* resultant dona sentit a la vida. La felicitat. L'amor visible en l'amat illumina l'ésser de l'amic que dona per vàlid el conjunt de desitjos que hàgim pogut sospirar; els plors en nits de solitud i abandonament, els treballs en el dia a dia sense fi..., els dolors del cos i l'esperit.

I així l'invisible esdevé visible.

QUATRE

[16] Diques, ocell que cantes, ja t'has posat sota l'empara del meu amat perquè et protegeixi del desamor i multipliqui l'amor en tu?

Respongué l'ocell: —I qui em fa cantar si no és el senyor de l'amor, que té el desamor per deshonra?

Diques, ocell qui cantes, ets-te mes en guarda de mon amat per ço que et defena de desamor e que multiplica en tu amor?

Respòs l'ocell: —E qui em fa cantar, mes tan solament lo senyor d'amor, qui es té a deshonrar desamor?

Avui un ocell s'ha posat sobre la meva espatlla mentre llegia en un recital poètic sota l'ombra de l'acollidor tiler de Can Vallerià. La gent, que contemplava l'escena, sentia els versos mentre mirava l'ocell i n'admirava la seva atenció inaudita. Quan he acabat la lectura, l'ocell ha pres el vol i, en desplegar les ales, ens ha transmès, als presents, una alegria estranya, que venia de lluny i la sentíem a prop. No cantava com l'ocell de l'amic, però semblava ple de protecció davant el desamor i multiplicava l'amor en nosaltres. Era un missatge de l'amat? En qualsevol cas, ens ha fet viure un sentit profund, mentre semblava donar relleu a cada vers des del silenci del seu cant.

Quin regal propi d'un llibre de meravelles! No sé si tindrè algun dia un altre ocell que vingui de lluny a sentir les meves paraules. Tanmateix, tinc la convicció que compartiré amb vosaltres, lectors, lectores, aquest breu, intens, infinit missatge: cal viure sempre enamorats de viure.

CINC

[17] L'amor s'ha allotjat entre el temor i l'esperança, i allà viu de pensaments i mor d'oblit quan els fonaments s'assenten sobre els delits d'aquest món.

Entre temor e esperança ha fet hostal amor, on viu de pensaments e mor per oblidaments com los fonaments són sobre los delits d'aquest món.

Quina època, aquesta nostra, tan plena de temor! Patim en els nostres pensaments per l'acabament de les coses: la fi de la natura, la fi de l'art, la fi de la història. . .

La humanitat, tanmateix, ha mostrat sempre una capacitat de regenerar-se, de trobar nous camins, d'avançar. És ben cert que no ho ha fet amb el traç d'una línia recta, sinó amb avenços contra pronòstic, miraculosos, i amb retrocessos, a voltes, intolerables. Perquè hi ha una energia inesgotable en el nostre cor, una mirada que es perd en l'infinit dels horitzons, una estranya manera de comunicar-nos en pau. . .

A aquesta capacitat l'hem anomenada *esperança*, i *esperança* esdevé una paraula clau en la nostra existència individual i col·lectiva. Cal no oblidar-ho, perquè d'això depèn la nostra capacitat d'enlairament, de superar la satisfacció immediata de la materialitat, del que anomenes, Ramon, els delits d'aquest món.

Per vèncer la por tenim una eina poderosa: l'esperança. I el seu delit és, en realitat, el delit del món.

A *Entenguem-nos per amor*, Vicenç Llorca proposa un diàleg líric i reflexiu amb Ramon Llull. I ho fa amb una selecció de seixanta-cinc versicles pertanyents al *Llibre d'amice amat* a partir dels quals ha escrit el que anomena breus «assaigs lírics». El resultat és una insòlita conversa que confronta la sensació de caos i confusió del món contemporani amb l'intent d'ordenació i solidesa de l'univers lul·lià, alhora que planteja un apassionant viatge per la literatura i la cultura tant catalana com universal. La poesia trobadoresca i Fernando Pessoa, Ausiàs March i Jacint Verdaguer, Joan Maragall i Carles Riba, J.V. Foix i Miquel Martí i Pol, entre altres, assisteixen a la convocatòria d'aquesta prosa escrita amb total bellesa creativa.

Com afirma Vicenç Llorca en el pròleg introductor, i que constitueix tot un cant d'amor a la lectura, «Llull es refereix a ell mateix com el *foll per amor*. Una definició personal que esdevé tota una ètica i una estètica, i una manera de concebre la condició humana». Amor i alteritat, soledat i plenitud, amistat i natura són alguns dels pols temàtics que sedueixen el lector i l'acosten d'una manera directa al geni creatiu de Ramon Llull, el fundador de la literatura catalana.

EDITORIAL BARCINO

FUNDACIÓ////CARULLA

